Ч. 274 Второк 8 (20) грудня 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адмінїстрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостних на провинциї:
на цїлий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цїлий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Вісти полїтичні.

(Скликане соймів кравевих. — Ситуация парляментарна. — Словіньско - руско - хорватский клюб а правительство. — Положене на Креті і в Македониї.)

„Wiener Zeitung“ оголосила патент цїсарский, скликуючий сойми: ческий, галицкий, долїшно-австрийский, горїшно-австрийский, стирийский, каринтийский, країньский, буковиньский, моравский, шлеский, горицкий, форарльберґский, істрийский і триєстиньский на день 28. с. м.

О скілько здає ся, Рада державне буде по сьвятах скликана на день 12 або 17 січня. До того часу мають бути видані цїсарскі розпорядженя, установляючі на основі §. 14 провізорию угоду і буджетову. Як опісля по скликаню Ради державної уложать ся відносини парляментарні, годї предвидїти Материялу опозицийного і охоти до обструкциї єсть досить. Нїмецкі партиї опозицийні пруть до обструкциї а серед правительственної більшости звязь щораз більше слабне. Чехи не хотять вдоволити ся лиш самими обіцянками ґр. Туна, але домагають ся чогось на письмі, іменно якогось цїсарского послания до ческого сойму або рескрипту, де була дана відповідь на торічну адресу ческого сойму. Славяньско-християньско-народний клюб, до котрого як звістно належать Словінцї, Русини і Хорвати, грозить також виступленем з більшости. Розходить ся іменно о неполагоджені доси справи словіньскі та о іменоване руского митрополита — ходить іменно чутка, що митрополитом має бути іменований станїславівский епіскоп Куїловский, а Русини хотїли би мати митрополитом перемиского епіскопа Чеховича — і о справу язикову в Галичинї. Тепер-же доносить „Slovenski Narod“, що межи сим клюбом а правительством прийшло за посередництвом пос. Яворского до порозуміня. Клюб той одержав не лиш обіцянки, але й ґарантиї, що єго жаданя будуть постепенно сповнені.

До Pol. Corr. доносять з Атин, що наспівші там вісти з Крети потверджують, що між тамошними Магометанами настало велике негодоване з причини іменованя грецкого князя Юрия начальником краю. Може дуже легко прийти до того, що коли старший комісар чотирох держав европейских явить ся на острові прийде до великих демонстраций, а може навіть і до нової різнї Магометан з християнами. В дипльоматичних кругах однакож не поділяють тої гадки і суть переконані, що покажуть ся хиба лиш дуже малі трудности, котрі князь легко поборе.

Грізнїйшою має бути ситуация в Македониї. Там Альбанцї роблять богато пакости християнам головно в Старій Сербії, аґітатори в самій Македониї підбурюють Християн против Магометан, а Болгари знову пустили чутку, що держави европейскі зажадають від Туреччини заведеня реформ і мабуть самі возьмуть справу в свої руки. Се додало відваги християнам і они там зачинають бурити ся. Турецке правительство шле великими масами своє войско до Македониї, не досить давних залог, котрі скріплено сьвіжими войсками, але ще й шлють тепер туди войско з Крети та нові баталїони „Ілаве“. Цїла Македония виглядає вже як один великий воєнний табор.

Новинки.

Львів дня 19-го грудня 1898.

— **Торжество імматрикуляциї** на львівскім унїве.ситетї відбуло ся в суботу дня 17 с. м. По бромові рект.ра дра Кадия складали ново записані н.. унїверситет приреченя. До імматрикуляциї зголосило ся 63 слухачів теольоґії, 445 слухачів прав, 33 слухачів медицини і 61 слухачів фільософії. Взагалї приступило до імматрикуляциї 602 слухачів. Всїх слухачів числить львівский унїверситет в сїм роцї звиж 1800.

— **Зміни на почтї.** Від Нового року мають увійти в почтовім руху деякі полекші і поліпшеня. Візитові картки мож буде посилати яко друки в отвертій ковертї, если число писаних слів не буде більше як 5. За друки буде уважатись також карти з новорічними желанями. До всїх держав з виїмкою Болгариї, Грециї, Іспаниї, Туреччини і Венецуелї вільно буде висилати почтові пачки до ваги 5 клґр. без підвисшеня тарифи. Переказом за границю можна буде висилати до 1.000 франків, а не як до тепер 500. Години урядованя будуть: від 8—12 перед полуднем, і від 2—6 по полудни, а в неділї о половину менше. В сьвята буде урядоване скорочене відповідно до почтового руху.

— **В 100-лїтну річницю відродженя руской лїтератури** устроюють товариства Руске Касино і Зоря в Дрогобичи дня 21-го грудня 1898 в сали Сокола Концерт з такою програмою: 1) І. Франко. Великі роковини — прольоґ. 2) Дм. Бортняньский: Концерт Nr. XXIX. — хор мішаний. 3. Фр. Лїшт: Rhapsodie hongroise Nr. 12 — фортепян. 4) А. І. Козлов: Серенада — хор мужеский. 5) М. Ли-

10)

Дещо з технїки.

IV.

Підводні судна і їх история. — „Арґонаут“. — Підморский телеґраф. — Маркониґо телеґраф без дрота.

(Дальше).

В червни 1894 р. поклав „Фареде“ мимо недогідної погоди до 12 днів новий кабель, з Ірляндиї до острова Канзо коло Нової Шкотиї, довгий на 2201 морских миль. Кабель той есть зладжений після найновійшої конструкциї і в порівнаню з давнїйшими показує дуже значний поступ. Він незвичайно догідний до переписки, бо передає 45, а в особливо догідних днях навіть 52 слів на мінуту. Який то величезний поступ, можна зміркувати з того, коли зважить ся, що давнїйші каблї не можуть більше як лиш 20 до 30 слів передавати на мінуту. Кілько потреба працї і гроша до фабрикациї кабля, можна побачити по слїдуючих числах, представляючих нам сам материял. Згаданий кабель має 500.000 кільоґрамів чистого мідянного дрота, 363.000 кільоґрамів ґутаперхи, 4,300.000 кільоґрамів сталевого дроту, 590.600 кільоґрамів прядива джути і 816.000 кільоґрамів маси ужитої на ослону.

До 1895 р. покладено 19 каблїв на днї Атлянтийского океана; з тих 10 упокоїло ся на віки і нїхто вже їх не добуде зпід води. Они представляють страчений капітал в сумі 72 міліонів зр.

В тім самім часї коли кладено каблї в атлянтийскім океанї заводила ся також телеґрафічна звязь попід море зі всхідною Індиєю. Звязь та побіч свого торговельного значіня, єсть ще й длятого історично важна, що на першім кабли, який Вернер Сіменс в 1859 поклав через Червоне море, він випробовав всесторонно свою теорию в практичний спосіб. В липни сего року минуло 28 лїт, від коли заснували два великі товариства для підморских телеґрафів атлянтийского і всхідноіндийского. Капітал їх в акциях представляв в часї їх 25-лїтного ювилею істнованя суму 108 міліонів зр. а довгота каблїв в тім самім часї виносила 82.635 кільометрів.

Цікаво було би знати, кілько підводних телеґрафів або каблїв єсть на цїлім сьвітї; однакож задля браку докладних дат статистичних з найновійших часів мусимо обмежити ся на той стан, який був в 1895 р. Довгота всїх каблїв в тім роцї доходила до 250.000 кільометрів і они репрезентували капітал 480 міліонів зр. З тих каблїв належали 90 процент до приватних товариств а 10 процент до держав. В тім самім часї довгота лїниї телеґрафічних на суши переступила була вже досить значно 3 міліони кільометрів. Кошти на удержане всїх телеґрафів на земли виносили в тім часї около 980 міліонів зр.

Як-раз тепер наспіла вість з Канади, що тамошне правительство, а мабуть також Анґлїя, буде займати ся вже в найблизшім часї справою т. зв. всесьвітного каблю, котрий має попід море сполучати всї анґлїйскі кольониї на цїлім сьвітї. Первістно був проект сполучити лиш Анґлїю каблем безпосередно з Австралиєю. Зразу здавало ся, що проект сей єсть неможливий, бо в тихім океанї знаходять ся незвичайно глубокі місця; однакож великий поступ в технїцї дає нинї можність виконати і ту величезну роботу. Після найпершого знатока будови каблїв, Александра Сіменса, кабель той був би довгий на 7340 морских миль і вимагав би капіталу около 21 міліонів зр. Кабель той був би в силї передавати річно 7 міліонів слів лиш в одну сторону а два рази тілько в обі сторони; рахуючи одно слово по 1 зр. 20 кр., приносив би той кабель вже такі доходи, що будова єго би виплатила ся. Але повисший проект всесьвітного каблю, як вже сказано, має що иншого на цїли. Проект єго виготовив сер Зендфорд Флемінґ, котрий вже від многих лїт займає ся пляном поведеня підморского телеґрафу попід великий або тихий океан. Після проекту Флемінґа має той всесьвітний кабель почипати ся від острова Ванкувер коло канадийского побережа від сторони спокійного океана та іти попід то велике море аж до якогось анґлїйского острова а звід-

сенко: Різдвяна ніч — Тріо. 6) Т. Шевченко: На вічну память Котляревскому — деклямация. 7) М. Вербицкий: Жовнїр — хор мужеский. 8) М. Вербицкий: Завіщане — басове сольо в супроводї двох хорів і фортепяна. Дохід призначений в користь бурси сьв. Йоана Хрестителя в Дрогобичи. — Цїни місць: Крісло першорядне 80 кр., крісло другорядне 50 кр., партер 25 кр., для учеників і міщян 15 кр. Початок точно о годині $7^1/_2$ вечером.

— **Великий процес о обманьство** против Якова Модлїнґера закінчив ся по кільканайцятьох днях перед львівским судом присяжних. Модлїнґер, спершу купець, що вівтак кинув ся на грошеві спекуляциї, допустив ся великого обманьства, сфальшувавши 75 векслїв на 40.000 зр. Пошкодованими були переважно львівскі купцї і промисловцї. Коли обманьство викрило ся, утік Модлїнґер зі Львова і укривав ся цїлих 20 місяцїв на Угорщинї в Мармарошскім Сиготї, де его власти вислїдили і приставили до Львова. По переведеню розправи засудив трибунал обманця на 4 роки тяжкої вязницї і також на заплачене вірителям відшкодованя.

— **Щедрий запис.** Перед кількома днями помер в Коломиї нотар др. Тит Пшесмицкий. Цїлий маеток в сумі 60.000 зр. записав він на добродійні цїли, як на стипендиї для убогої молодежи і т. п. Управу фундациї поручив в завіщаню радї міста Львова.

— **Збараске населенє із околицї,** зібране в четвер на вічу, ухвалило старатись о зелїзницю зі Збаража до Тернополя.

— **Страшна пригода.** На шляху Катеринославскої зелїзницї працювали дня 13 грудня с. р. около 8-ої години рано при направі дороги 60 робітників. Цїлу ніч і рано того дня була така густа мрака, що на віддаленє кількох кроків не можна було нїчого бачити. Нараз увидїли робітники о кілька кроків перед собою товаровий поїзд і розбігли ся в ріжні сторони. Одна часть перескочила на другий шлях. Тимчасом, коли уважали на поїзд товаровий, над'їхав з другої сторони поспішний поїзд особовий і заки ще нещастні вспіли опамятати ся, наїхав на них і шістьох убив на місци, а кількох покалїчив. На місце катастрофи з'їхали власти судові і зелїзничі.

— **Смерть в огни.** В місцевости Ґонт на Угорщинї знищив пожар 51 домів. В полуміни погибла одна женщина.

— **Згоріла в поли.** В Лапшинї коло Бережан лучила ся перед кількома днями страшна пригода. Девятилїтна дівчина Настя Видїл пасучи вівцї в поли дуже змерзла. Отже розпалила собі огонь серед поля, а відтак щоби лїпше загріти ся, танцювала довкола огня та перескакувала через него. Нараз запалила ся на нїй спідниця і наполохана дитина почала бігати по поли, від чого полумінь обхопила цїлу одежу. Прибігли вкінци люди, але застали вже дівчину коло огня напів згорілу. По кількох годинах страшних мук Настя померла.

— **Рідка операция.** Недавно відбула ся в Лїнї у Франциї вельми трудна операция на однім гірнику, котрий лигнув пятифранкову монету. Посредством проміпів Рентґена означили лїкарі місце, де находила ся монета. Відтак розпороли живіт, витягнули при помочи тоненького шнурка жолудок і зробили в нім дїрку, котрою виняли монету. Операция зовсїм пощастила ся. Рана гоїть ся, а пациент має ся добре.

— **Календар „Руський Сокіл“** вже вийшов з друку і містить в собі кромі части календарскої і інформацийної, устав товариства, інструкцию „як засновувати сторожі огневі“, і пожарництво, підручник для сїльских сторожий огневих з 24 таблицями. Цїна календаря 30 кр. в. а. За примірник з пересилкою почтовою 33 кр. в. а. Замовляти можна у справника товариства п. Володимира Лаврівского у Львові улиця Хорущина ч. 7 і у скарбника товариства п. Ілька Яремкевича у Львові улиця Личаківска ч. 22.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Відень 19 грудня. Є. Вел. Цїсар явив ся вчера особисто у росийского амбасадора, щоби зложити желаня цареви з нагоди его уродин.

Париж 19 грудня. Арештовано ту трох людий цивільних і одного войскового за зраджуванє тайн войскових чужій державі — Анґлії, після иншої версиї Белґії. — Soir доносить, що Драйфус має дня 3 січня вибрати ся в дорогу до Европи.

Мадрид 19 грудня. Вчера відбула ся тут нарада мінїстрів, котрій приписують велику вагу. Кажуть, що Саґаста і цїлий кабінет мають нинї подати ся до димісиї.

Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістка.

— Пошукую жениха: молодця або вдівця, грамотного рільника або ремісника, щоби мав до 2000 зр. готівки; — дам єму молоду, уцтиву, працьовиту і розумну дівчину за жену і зроблю его красної реальности господарем. Зголоситись треба до підписаного при стациї зелїзничій в Калуши. — Филип Гуминилович.

— Кандидатів стану дяківского принимає підписаний на курс науки під опікою ВПреп. гр. кат. Капітули. Маючі охоту посьвятити ся званю дяківскому, зволять звернути увагу на то, що зимовою порою найлїпший час до науки і що кваліфікацию не деинде лиш при катедрах можна осягнути. — Йосиф Гуменюк, вторий півець церковний в Станїславові.

Громадяни Плазова: Коли хочете, щоби Ваша школа носила назву „імени Цїсаря Франц Йосифа“, то мусите внести подане до краєвої Ради шкільної на руки окружної Ради шкільної а до поданя долучити плян ситуацийний і шкіц Вашої школи а відтак відпис дотичної ухвали Ради громадскої. Подане з тими всїма документами буде відтак відослане до цїсарскої придворної канцеляриї і дістанете відповідь, як справа буде порішена. — **З. К.:** Посаду учителя народного можете легко дістати, коли маєте матуру ґімназияльну. Розходить ся лиш о то, чи і де єсть опорожнена яка посада. Підіть може до львівского загородского інспектора окружного, представте ся єму і спитайте, чи не вакує яка посада а взглядно спитайте о раду і внесїть подане. А може маєте яких знакомих або свояків в якім иншім окрузї шкільнім; нехай они розвідають і дадуть Вам знати, а Ви тогди внесїть подане коли можна особисто. До поданя треба залучити метрику, сьвідоцтво матури і сьвідоцтво моральности. — **М. Савр. в Чернієві:** Чому рускі сьвята спізнені о 13 днїв і чий календар старший, чи рускій, чи польский? Се питанє і цікаве і важне, але занадто обширне, щоби ми его могли тут всесторонно пояснити. Зробимо се незадовго на иншім місци. Важним єсть се питанє іменно раз длятого, що незадовго бо вже від 1900 року рускі сьвята будуть спізняти ся не о

там аж до Нової Зеляндиї. Звідси має він піти до Австралії, а звідтам знов через індийский океан до полудневої Африки. З полудневої Африки має кабель піти через острови Бермудас назад до Канади.

* * *

Не треба богато доказувати, якої ваги в нинїшнім житю межинароднім єсть підводний телеґраф. Якого заходу, яких коштів вимагає будова такого телеґрафу, се вже виділи ми в попереднім. Не диво, що телеґрами, пересилані каблем за море, треба дорого оплачувати, хоч вже не так дуже дорого, як платило ся н. пр. ще в шістдесяти роках. Тогди за одно слово, висилане н. пр. з Німеччини до Ню-Йорку, платило ся майже по 10 зр.; нинї платить ся вже не більше як 60 кр. до 1 зр. Але не в дорожни річ а в самім скорім передаваню вістий. А звістно, що значить нинї перерва телеґрафічна хоч би лиш на кілька годин. Коли же перерве ся кабель, то не кілька годин, не кілька днїв, але кілька неділь а навіть і кілька місяців часу потреба, щоби его знов направити та завести правильну комунїкацию. Серед даних обставин може така перерва в нинїшних часах стати ся причиною необчислених шкід. Се, як і великі трудности в будові підморских каблїв було причиною, що деякі технїки старали ся вишукати такий спосіб, котрим можна би телеґрафувати без дрота, отже і без кабля.

Вже знаменитому інжинїрови і шефови анґлійскої адмінїстрациї телеґрафічної, Прісови (Preece) удало ся було винайти спосіб телеґрафованя без дроту. Єго спосіб опирав ся на основі т. зв. індукциї. Пріс робив так: В місци висиланя депеші був уставлений довший провід телеґрафічний, зовсїм такий самий як звичайні наші телеґрафи, отже батериї електричні, прилад до телеґрафованя і дріт на стовпах. До дроту однакож не пускав він постійний ток електричний, лиш перериваний, бо межи батериї а дріт вставив прилад до перериваня току електричного. В другім місци, де треба було депешу відбирати, уставив він такий самий провід телеґрафічний, але так, що він стояв рівнобіжно з тим, на котрім надавано депешу. Коли отже на першій стациї пустив в провід телеґрафічний зі свого приладу перериваний ток електричний, то такий самий ток відозвав ся в проводї телеґрафічнім і на другій стациї і порушав там прилад до робленя знаків на папери. Коли він на першій стациї лиш на хвильочку пустив ток електричний, то і на другій стациї проявила ся електрика в дротї лиш на хвильочку і порушила там прилад до писаня. В той спосіб можна було з одної стациї до другої подавати знаки, телеґрафувати, хоч обі стациї не були сполучені дротами. Ток електричний в дротї на одній стациї, викликував зараз ток електричний і на другій стациї, але вже значно слабший, ба так слабий, що на другій стациї треба вже було далеко делїкатнїйшого приладу до писаня як на першій, Проба удала ся добре ще на 8 кільометрів далеко. На більшу віддаль однакож годї вже було телеґрафувати в той спосіб, бо чим дальше, то тим більших треба би батерий або машин електричних і тим більших проводів телеґрафічних.

Зовсїм инший і під певним взглядом простїйший спосіб до телеґрафованя без дрота придумав молодий, бо ледви нинї 23-лїтний Італїянець доктор Ґілельмо Марконі, фізик з Больонії. Щоби же его прилад зрозуміти, треба насамперед ось що розважити:

Дуже часто буває, що лучимо дві річи з собою, котрі зовсїм до себе не належать, скоро они лиш разом виступають. Звістно н. пр. що Індияни, котрі зовсїм коний не знали, бо їх в Америцї давнїйше не було, коли перший раз побачили Европейця на кони, гадали, що то одно якесь таке сотворінє, а коли пізнїйше видїли, що їздець злїз з коня, то все-таки гадали, що їздець а кінь нероздільно до себе належать, мимо того, що їздець може злїзти з коня. Отже так само має ся річ і з електрикою: електрика їздить на дротї, а ми так привикли до того, що нам звичайно не може ся то якось поміститн в голові, що она може і пішки ходити, значить ся, нести ся в просторі, іти без дрота, чи лїпше сказавши, не по дротї. Але як іде електрика в просторі? Се доказав найлїпше між иншими померший перед кількома роками в Бонн професор Генрих Герц. Він доказав, що електрика несе ся в просторі так само филями як н. пр. голос або сьвітло, що она може так само відбивати ся як сьвітло в зеркалї і так само як сьвітло ломити ся н. пр. в склї або водї. Ще лїпше зрозуміємо то на слїдуючих примірах: Коли возьмемо яку довгу рурку і на однім єї кінци приправимо бальоник з ґуми до дмуханя, а на другім кінци яку свиставку. Скоро потиснемо на бальоник, то він рушить воздух в рурцї, пожене ним дальше, а рушений раз воздух суне ся тогди в рурцї щораз дальше, аж дійде до свиставки і там рушить прилад до свистаня. Або знов: коли крикнемо, то голос несе ся у воздусї, тогди вже не сам воздух суне ся, лиш по нїм

13 але о 14 днів, а відтак і длятого, що у нас звичайно дурні люди сварять ся о календар в тім напрямі як ось і Ваше питанє: котрий календар старший або котрий ліпший. А то річ така: Нема календаря анї руского анї польского, бо анї Русини анї Поляки нїколи собі календаря не робили, лиш взяли чужий. Скорше вже жиди можуть говорити о „своїм“ календари. Русини як і всї инші народи в Европі взяли були календар від Римлян, той який завів Юлий Цезар (юліяньский календар). А він зробив так: Після тодїшного (хибного) обчисленя принято, що земля оббігає доокола сонця в 365 днях і 6 год. Отже з кождого року лишає ся по чверти дня. Цезар казав числити рік рівно по 365 днїв а ті остаючі чвертки збирати що 4 роки в один день і додавати до четвертого року. В той спосіб зробив ся переступний рік, бо нїби переступає о один день. Але показало ся, що Цезар взяв за богато рахуючи що року по 365 днїв і 6 годин і з того вийшла недогідність. Отже папа Григорий взяв ся поправляти календар. Вираховано, що земля потребує 365 днїв 5 год. і 48 мінут та ще щось секунд, щоби оббігти раз доокола сонця. Щоби якось розмістити в рахубі ті остаючі днї, мінути і секунди, постановив він, що на 400 лїт має бути лиш 97 лїт переступних, а коли би на кінци якогось столїтя мав припасти переступний рік, щоби той рік уважати за звичайний. Після Цезара, кождий четвертий рік має бути переступним, отже і кожде число року, котре дасть ся подїлити на чотири части без останку (Рік 1900 буде для того після юліяньского календаря переступним). Сей спосіб численя був би дуже простий і легкий, але єсть недокладний, бо приймає що року не 5 годин і 48 м. але 6 годин, отже з тої надвишки наросло до тепер аж 13 днїв. Календар, який завів папа Григорий (григорияньский календар) був як здавало ся докладнїйший. Тимчасом показало ся, що і він недокладний бо за 4082 лїт після сего численя наросте знов один день більше. Крім того ще після сего календаря єсть велика запутанина з переступними роками: що чотири роки єсть рік переступний; що 400 лїт не сміє бути більше як лиш 97 переступних лїт; рік що повинен бути переступним, не сьміє бути переступним (н. пр. 1900). Дійди-ж тут всему кінця! А люди сварять ся, котрий календар ліпший. Розумні очевидно не перечились би, бо виходить на таке: юліяньский календар (старший, длятого кажемо „старого стиля“) єсть догіднїйший, бо не робить великої запутанини в численю, але недокладний, бо визначає рік за великий, через що він опізняє ся; григорияньский календар (новійший, длятого „нового стиля“) навідворот єсть трохи докладнїйший (але також не зовсїм докладний) і запутаний в рахубі. — **М. П.:** 1) Матїр, котра плекає дитину, повинна вистерігати ся всяких таких страв, котрі не лиш їй, але ще більше дитинї, котру плекає, можуть зашкодити, викликати у неї здуте, кольки і инші недуги, походячі з нестравности. Матїр мусить вистерігати ся всїх трудностравних, здуваючих, квасних, дуже солених і корінних (н. пр. перчених і паприкованих) страв, отже: всякого рода вудженини і маринованого мяса, ковбас і кишок, сира, всїх родів капусти, квашених огірків, борщу, сьвіжих овочів (яблок), грибів і т. п. За то повинна їсти поживні і легко стравні страви: молоко і мясо з товщею при нїм, яйця на мягко, як найбільше сочевиці і гороху, або так зв. лусканого, котрий не має на собі лупинки, або цїдженого крізь ситце (горохова зупа), щоби луска лишила ся (т. зв. горохове піре), всїлякого рода мучні страви, каші на молоці, затирку. Передовсїм же повинна богато пити (води і молока, виімково лиш хиба слабе пиво), але анї руму, анї горівки, анї гербати з румом і взагалї нїяких горячих напитків. Очевидно, що плекаючій матери лїпше пити молоко як пиво, бо-ж преці й она молоком мусить кормити дитину. Не треба однакож їсти дуже тєсто, бо від того матїр має менше молока. Наконець плекаюча матїр повинна віддихати чистим воздухом, мати мірний віддих, достаточно спати і не гристи ся та не журити ся і не злостити ся. По гніві, страху або великій радости не плекати зараз дитини. Груди треба держати тепло і не стискати. — 2) Коли маленьку дитину зіпруть сильні вітри, то треба її помастити животинку кменовим олійцем, котрий купує ся в аптиці. — **Алєксандер Смук в Горожанці:** Закон громадский і промисловий в польскім язиці вже вичерпані і хиба може би ще знайшов в якійсь антикварни; але за тим треба би походити. Закон громадский в рускім язиці знайдете в „Збірнику законів адмінїстрацийних“ дра Дамияна Савчака (коштує мабуть 2 зр., вишле Вам Ставропигийска книгарня). Закон польовий в польскім язиці коштує 20 кр. Можете дістати в тїй самій книгарни або в книгарни польскій (при площи Марияцкій). — **Генрих:** Віцепрезидент краєв. Ради шкільної п. Бобжиньский приймає що дня з рана, скоро нема сесиї. Треба на всякий случай явити ся перед 11 год. Урядові години тревають до 1 год. в полудне. — Чи Є. Ексц. п. Намістник і віцепрезидент Бобжиньский виїдуть на сьвята, сего преці не можемо знати наперед а питати нам годї хоч би лиш для того, що може й они самі ще того не знають. Звичайно подає ся в часописи, коли они виїзджають. — Пос. Барвіньский тепер у Відни; у Львові мешкає на т. зв. Собіщинї, улиця сьв. Войтїха а звідтам на право в уличку замкнену; на брамі єсть вписане імя.

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

КОБЗАР. Вибір творів Тараса Шевченка для ужитку молодіжи. Цїна 1 зр. 20 кр. Під таким заголовком видало руске Товариство педаґоґічне книжку, котрої брак вже від давна відчував ся, а котрою можуть користувати ся не лиш молодїж шкільна, але всї, котрі хотять познакомити ся з житєм і творами нашого найпершого поета. Крім обширної житєписи і погляду на лїтературну дїяльність Т. Шевченка, котрий то вступ займає 78 сторін, додані ще до поодиноких поезий многі поясненя в нотках, котрі богато причиняють ся до зрозуміня поезий, їх краси і духа. Книжку сю можна дістати в рускім Товаристві педаґоґічнім у Львові, ул. Академічна, ч. 8.

Рух поїздів зелїзничних

важний від 1 жовтня 1898, після середно-европ. год.

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·35	2·50	10·40	4·10	8·50	6·40	—
Підволочиск	—	1·55	6·—	—	9·35	11·—	—
Підвол. з Підз.	6·15	2·08	—	—	9·53	11·27	—
Іцкан	6·05	2·40	—	10·05	—	6·30	10·55
Ярослава	—	—	—	4·55	—	—	—
Белзця	—	—	—	9·55	7·10	—	—
Тернополя	—	—	—	—	6·55	—	—
Сколього	—	—	—	—	9·15	—	—
Стрия, Хирова	—	—	—	—	—	—	3·00
Лавочного	—	—	—	5·20	—	—	7·00
Янова	—	—	—	8·45	—	7·44	—

Поїзд блискавичний зі Львова 8·40 рано, в Кракові 1·48 по полудни, у Відни 8·56 вечер.

Приходять з

Кракова	1·30	5·10	8·45	9·05	6·10	9·10	—
Підволочиск	2·30	9·55	—	—	—	3·30	5·25
Підвол. з Підз.	2·15	9·39	—	—	—	3·04	5·—
Іцкан	9·45	1·50	—	—	6·45	5·40	10·35
Тернополя	—	—	—	7·50	—	—	—
Белзця	—	—	—	7·55	5·55	—	—
Ярослава	—	—	—	10·45	—	—	—
Гребенова Сколього і Стрия	—	—	—	—	1·40¹	—	—
Лавочного	—	—	—	—	8·05	—	10·30
Стрия, Калуша	—	—	—	12·15	—	—	—
Янова	—	—	—	7·40	1·01	—	—

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

Час подаємо після годинника середно-европейского; він різнить ся о 36 мінут від львівского; коли на зелїзници 12 год., то на львівскім годиннику 12 і 36 мін.

їде рух, воздух дрожить і то дрожанє передає щораз дальше.

Отже зовсїм так само має ся річ з електрикою; она може нести ся в просторі так само, як голос. Треба лиш придумати такий прилад, котрий би так рушив електрику, щоби она могла нести ся в просторі, а відтак другий, котрий би рушену електрику ловив, а тогди можна би телєґрафувати і без дрота.

Такі іменно прилади придумав Марконї. Перший з тих приладів, т. зв. посилач виглядає так: Єсть електрична батерия від котрої їдуть дроти до малої підойми, як при звичайних апаратах телєґрафічних, котру урядник телєґрафічний то притискає, то пускає, коли телєґрафує, або котрою, як то иноді кажемо вічно „клапає“. Коли притисне ту підойму, ток електричний іде до т. зв. приладу індукцийного (Rumkorfa). На обох кінцях навиненого на тім приладі дроту суть маленькі кульки. Межи тими кульками єсть знов такий прилад: рурка з паперу або з ґуми (цилїндер), в котрім єсть олива. На обох кінцях того цилїндра суть великі металеві кулї, так в него вправлені, що лиш половина з них вистає з цилїндра, а друга половина єсть в цилїндрі в оливі. Отже коли притиснути згадану підойму, то з батериї електричної іде ток електричний, викликає другий ток електричний в індукцийнім апараті, а тогди електрика перескакує искрами з малих кульок на кінци дрота на великі кулї в цилїндрі з оливою і дістає ся до оливи та зачинає тут бігати дуже борзо то в одну то в другу сторону (осцилювати). Искра електрична заким роздїлить ся рівномірно на обі великі кулї, бігає в оливі так борзо то сюди то туди, що в однїй секунді пробігає кілька сот мілїонів разів. Отже той рух сили електричної може тепер нести ся в просторі дальше та іде не питаючи, чи стоїть єму що на перешкоді чи нї. Филї електричні викликані тим способом, можуть тогди переходити хоч би й крізь грубі мури. Треба лиш приладу, щоби десь далеко на другім кінци відбираз ті филї, а тогди буде він міг так само порушати за кождий раз подібну підойму як та, що єсть при посилачи. Такий другий прилад, званий відбирачем, придумав Марконї також. Прилад той складає ся передовсїм з малесенької склянної рурки, в котрій межи двома кусниями срібла єсть маленька на 1 міліметер широка прогалинка, а в тїй прогалинці суть опилки з нїклю і срібла. Ту рурку назвав Марконї когерером. Від обох куснїв срібла в рурці (в когерері) їдуть дротики, на котрих кінци суть причіплені великі металеві плити. Отже коли від посилача зачнуть іти електричні филї у воздуси, приходять до когерера у відбирачи і там в опилках зачинає електрика так само бігати то сюди то туди, як в цилїндрі з оливою. Когерер переводить таку електрику 1000 разів лїпше, як би переводив єї звичайно. Від когерера з обома єго плитами їдуть дальше дроти до електричної батериї, котрої ток електричний стає тогди 1000 разів сильнїйший і порушає прилад до давання знаків. Кілько разів посилач пустить електрику, тілько разів відбирає прилад до давання знаків і в той спосіб можна телєґрафувати без дрота.

(Конець буде).

За редакцию відповідає: Адам Кроховецкий.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).